

»DET VAR VÆRRE HVIS VI SKULLE SKILLES«

Heltidslandbrugene i Danmark bliver færre og færre, og større og større. For Allan Rodkjer på Djursland er eventyret nået til **vejs ende**. Da gælden blev for stor, valgte mælkeproducenten og hans kone at sige stop og søge nye veje

Af Ivan Freund Nielsen
ivfn@stiften.dk

De 125 sortbrogede malkekøer i den store løsdriftstald ser ud til at have det godt. Nogle guffer kraftfoder i sig i det automatiske fodringsanlæg, andre er lokket en tur i malkerbotten af den gode fode, mens andre igen ligger og slænger sig drøvtyggende i den varme halm.

Det er en solbeskinnet, men råkold forårsdag i landsbyen Voldby lidt nord for Grenaa på det yderste stykke af Jyllands næstetip.

Allan Rodkjer og hans kone Hanne har boet på gården, et stort stuehus med tilhørende stalde, siden 1994. Tre børn og flere plejebørn er vokset op her. Men dette kapitel i livet nærmer sig så småt sin afslutning.

I dagene mellem jul og nytår besluttede ægteparret, der begge er 42 år, at sige stop. Gælden var blevet så uoverskuelig, at Allan ikke længere så nogen fremtid som mælkeproducerende landmand. Det var blevet for meget op ad bakke. Rent fagligt kunne han ikke forsvare over for sig selv og sin omverden at blive ved.

Allan er stadig i arbejdstøjet, for han er nu ansat af kreditforeningen til at passe gården, indtil den bliver solgt, enten med bygninger, jord, løsøre og kvæg som et hele. Eller splittet op i bidder. Flere scenarier ligger og lurer. Først den dag, det endelige regnskab er gjort op, kan Allan begynde at spejde efter den gældssanering, der skal hjælpe ham og familien

videre i en ny tilværelse. Måske et andet sted i nabolaget, for Hanne og Allan vil helst blive boende i det område, de har kendt, siden de voksede op i de nærliggende landsbyer Gjerrild og Dalstrup.

Færre heltidslandbrug

Hanne og Allan er ikke de eneste, der i disse år må tage afsked med et gammelt erhverv og en nedarvet livsform og se sig om efter andre muligheder.

Udviklingen går støt og roligt i den samme retning, som den har gjort i snart mange år. Der bliver færre og færre heltidslandbrug herhjemme, samtidig med at de bedrifter, der overlever, vokser sig større og stærkere år for år.

I 1950 fandtes 205.835 landbrugsbedrifter spredt ud over danmarkskortet. I dag ligger tallet på omkring 40.000. Heraf er kun de 12.500 heltidslandbrug. Resten er såkaldte kulisser eller Morten Korch-landbrug, hvor det er nødvendigt at høste indtægter andre steder for at have det nødvendige overskud i privatekonomien til, at familien kan bo godt, spise godt og rejse en tur udenlands engang imellem.

Og at de små forsvinder og de store vinder terræn viser statistikken også med al tydelighed.

På bare 20 år er gennemsnitsstørrelsen på en bedrift næsten fordoblet fra 35 til 63 hektar. Og den tid, hvor heste, grise, køer og får hørte til Jens Hansens bondegård er forlængst endt som glade fortidsminder i familieal-

bummet. I dag er landmændene eller fødevarereproducenterne på nudansk specialiserede over en kam. Med et fint ord: monokulturelle.

Når det gælder avlere af svin og malkekøer er der cirka 3000-4000 tilbage af hver slags på fuld tid. Lidt færre er kornproducenter. Omkring 1200 er minkfarmere. Og så er der 500 ægproducenter, hvoraf halvdelen er økologiske.

Efter et par magre år kunne Videncentret for Landbrug i Skejby for nylig puste en let brise af optimisme ind over landbrugs-erhvervet i forbindelse med opgørelsen af de foreløbige økonomiske resultater for 2010.

En gennemsnitlig heltidsbedrift fik en forbedring i driftsresultatet i 2010 på godt 900.000 kroner i forhold til kriseåret 2009. I snit et plus på mellem 100.000 og 200.000 kroner per heltidslandmand.

For den bedste tredjedel er der tale om cirka 600.000 kroner i snit.

Ifølge Klaus Kaiser, der er erhvervsøkonomisk chef på Videncentret, skyldtes det forbedrede resultat stigende produktionspriser, lave renter og effektive, produktive landmænd, der har været i stand til at spare på omkostningerne.

Tre grupper

De 12.500 fuldtidslandmænd kan med økonomens ord groft sagt deles i tre grupper. En tredjedel klarer sig rigtig godt, en tredjedel balancerer, og den sidste tredjedel har

det for alvor svært. Ud af den sidste tredjedel er der 1150, som ikke længere bestemmer selv, men som sidder på bankens og kreditforeningens nåde.

Mange af dem vil forlade erhvervet inden for de nærmeste år. Cirka fem procent om året, vurderer Klaus Kaiser, der ser det som en naturlig udvikling, at landbrugene er nødt til at blive større og stærkere.

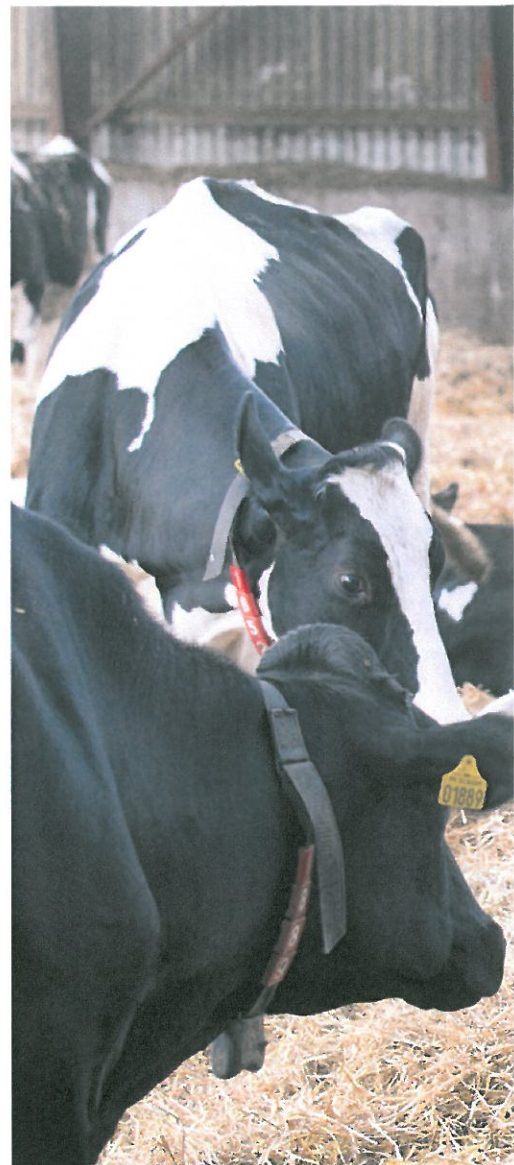
Der er større økonomiske fordele i at vokse og udvikle, hvis man vil klare sig i konkurrencen på verdensmarkedet og samtidig levere billige fødevarer til forbrugerne.

Et skidt år

Den logik kunne Allan Rodkjer sagtens følge dengang det hele gik godt i 2007. Dansk økonomi kørte på højtryk, og mælkeproducenten investerede optimistisk i noget mere jord, så han kunne skaffe foder til de kvier, han agtede at installere i en nybygget ungdyrstald et stykke ude på en af sine marker.

I samme forbindelse investerede han i to malkerbottes, der skulle lette arbejdet og tage noget af den smerte, der kunne mærkes i ryg og skuldre, når de gammeldags malkeapparater skulle af- og påmonteres køernes patter. Et arbejde, der tog en to-tre timer hver dag. Mælkeydelsen skulle gerne samtidig gå i vejret og være med til at holde sammen på økonomien.

Men 2008 bliver mildest talt et skidt år for Allan Rod-

Allan Rodkjer har levet et liv med malkekøer i 17 år. Nu er det ved at være forbi. Landbrugets egne økonomer vurderer, at cirka fem procent af alle heltidslandmænd må opgive bedriften på årsbasis. Foto: Flemming Højer.

kjer. I april er to topmoderne malkerbottes installeret i den store stald. Men der opstår et alvorligt problem: Køerne, der ellers er rolige og skikkelige vil ikke ind i robotten.

Himmel og jord bliver sat i bevægelse for at løse problemet.

»Det var kaos. Frustrerende,« gestikulerer Allan Rodkjer hen over køkkenbordet med formiddagskaffen.

»Vi havde mange ude af

kigge på det. Konsulenter, dyrlæger, robotfolk, mælkevalitetseksperter. Ingen kunne hjælpe os. Køerne ville ikke gå ind i malkerbotten. Der gik fuldstændig ged i den. Der blev ikke malket regelmæssigt, så der kom for meget tryk på yveret. Så fik køerne yverbetændelse. Mælkevaliteten og ydelsen blev dårligere. Vi fik flere dyrlægebøger. Det var noget op ad bakke. 2008 var et slemt år.«

De første bønder

Omkring 4000 år før Kristi fødsel begynder befolkningen i Danmark at dyrke jorden og holde husdyr. Jægere bliver til bønder, og livstørm bliver en ganske anden og mere arbejdskrævende. Inspirationen kommer fra de sydligere himmelstrøg.

Middelalderen

De første kalkmalerier bliver malet på de danske kirkevægge i 1100-tallet. Motiverne er ud over de religiøse første glimt fra den danske bondes hverdag. Redskaberne hedder hjulplow, harve, segl og le. Det bliver de ved i mange år frem i tiden.

1700-tallet

I 1700-tallet sker der revolutioner rundt omkring i verden. I Danmark kommer landboreformerne, der blandt andet betyder ophævelse af stavnsbåndet og udflytning af bøndergardene. Nye love og forordninger bærer vejen for folkeskolen.